SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

Son 7 Jild 4
2024

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V4I7Y2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 7 (4) - 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Аброр – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Холикулов Ахмаджон Боймахамматович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети;

Габриэльян Софья Ивановна – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Миллий Университети.

Саидов Сарвар Атабулло ўғли – катта илмий ходим, Имом Термизий халқаро илмий-тадқиқот маркази, илмий тадқиқотлар бўлими.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Насирходжаева Дилафруз Сабитхановна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Остонокулов Азамат Абдукаримович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент молия институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Хожаев Азизхон Саидалохонович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Фарғона политехника институти

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликов Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Саидова Камола Усканбаевна – фалсафа фанлари доктори, “Tashkent International University of Education” халқаро университети;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Ўроқова Ойсулув Жамолиддиновна – фалсафа фанлари доктори, доцент, Андижон давлат тиббиёт институти, Ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси мудири;

Носирходжаева Гулнора Абдукаххаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳасанов Шавкат Аҳадович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Бахронова Дилрабо Келдиёровна – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Мирсанов Ғайбулло Қулмуродович – филология фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Рахман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАР:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуротовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич - юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Каюмова Насиба Ашуровна – педагогика фанлари доктори, профессор, Қарши давлат университети;

Тайланова Шохида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент;

Жуманиёзова Муҳайё Тожиевна – педагогика фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Ибрахимов Санжар Урунбаевич – педагогика фанлари доктори, Иқтисодиёт ва педагогика университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна - педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васила Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Шамшетова Анжим Карамаддиновна – психология фанлари доктори, доцент,

Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодира Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси.

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атақулович –сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич –сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
4-jild, 7-son (IyuL, 2024). -387 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Abduxamidov Islombek
O‘ZBEKISTON AHOLISINING ROSSIYA FEDERATSIYASIDA MEHNAT MUHOJIRLIGI TARIXI 10-18

Фарманова Гульнара Комилевна
ПОДНЯТИЕ МЕТОДИКИ АРХЕОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ НА ОБЩЕМИРОВОЙ УРОВЕНЬ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ 19-24

Индиаминова Шоира Амриддиновна
РАЗВИТИЕ КУЛЬТУРЫ И ИСКУССТВА В САМАРКАНДСКОМ СОГДЕ В ЭПОХУ РАННЕГО СРЕДНЕВЕКОВЬЯ 25-29

Mirzakhamdamova Dildora Zafarovna
XOTIN-QIZLAR BANDLIGINI TA’MINLASHDA FARG’ONA VILOYATIDA IPAKCHILK ORQALI KASANACHILIK VA UY MEHNATINI RIVOJLANTIRISH 30-35

Ismoilova Parvina
TURKISTON MINTAQASIDAGI INSTITUTSIONAL O'ZGARISHLAR: ROSSIYA KAPITALI UCHUN KANALLARNING SHAKLLANISHI (19-ASR OXIRI - 20-ASR BOSHLARI) 36-41

Jomurodov Lazizbek Islomovich
O‘ZBEKISTONDA TERI-TANOSIL KASALLIKLARIGA QARSHI KURASH JARAYONI 42-46

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Назарова Раъно Рустамовна, Нигматуллаева Гульчехра Нуруллаевна
ОСНОВНЫЕ ФАКТОРЫ, КРИТЕРИИ И ПОКАЗАТЕЛИ, ОБЕСПЕЧИВАЮЩИЕ УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ В СФЕРЕ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ 47-54

Yegamberdiyeva Xurshidaxon Alisherovna
VAGONLARDAN FOYDALANISHNING SIFAT KO’RSATKICHINI OSHIRISHNI TADQIQ QILISH 55-61

Mamadaliyev Ulug‘bek
JAHON TURIZMIDA TUROPERATORLIK FAOLIYATINING RIVOJLANISH HOLATI 62-69

Jalilov Arslon Xoshimovich
TEMIR YO‘L TRANSPORTINING INNOVASION MUHITDAGI RAQOBATDOSHLIK DARAJASINI BAHOLASH 70-75

Kamchibekov Farxod Olimjonovich
O‘ZBEKISTON HUDUDLARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHDA MAXSUS IQTISODIY HUDUDLAR VA KICHIK SANOAT ZONALARINING ROLI 76-82

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Djurayev Lukmon Narzullaevich
ZAMONAVIY O‘ZBEKISTON JAMIYATIDA YOSHLAR IQTISODIY MADANIYATINING TRANSFORMATSIYALASHUVI 83-87

Norkulov Ubaydulla Umarovich
MAHALLADA JINOYATLARNI ERTA ANIQLASHDA JAMOATCHILIK NAZORATINI KUCHAYTIRISHNING IJTIMOIY-FALSAFIY MEXANIZMLARI 88-92

Пулатов Шердор Нематёнович
ДОКТРИНА ЛЮБВИ АЛИШЕРА НАВАИ И МАХАТМЫ ГАНДИ 93-105

Yusupov Murodali Sunnatovich
O‘ZBEKISTON QISHLOQ XO‘JALIGIDA INNOVATSION TIZIMLARNI QO‘LLASHNING IJTIMOIY-FALSAFIY MASALALARI 106-110

Suleymanov Sarvar Sunatullayevich
O'ZBEKISTONNING YANGI DAVRGA XOS BO'LGAN MA'NAVIY TEXNOLOGIYALARNING IJTIMOIY-FALSAFIY ASOSLARI 111-116

Shernazarov Ravshan Avazovich
SIYOSIY E’TIQOD: UNING TIZIMI VA FUNKSIYASINING FALSAFIY TAHLILI 117-122

Nasrullayev Ravshanxon Sirojxonovich
VATANPARVARLIKNI IJTIMOIY- MADANIY HODISA SIFATIDA AHAMIYATI........ 123-126

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Matkarimova Salomat Ko‘ziyevna
ALISHER NAVOIY VA HAYDAR XORAZMIY: MUSHTARAKLIK VA O‘ZIGA XOSLIK 127-133

Tairova Maxfuza Abdusattorovna
INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI MAMLAKATSHUNOSLIKKA DOIR RAMZIY VOSITALARNING TARJIMADA QAYTA IFODALANISHI 134-139

Rahimova Maftuna
LISONIY BELGI VA ASSOTSIATSIYA 140-143

Umaraliyeva Dildora Taxirjanovna
O‘ZBEK LATIFALARI, ULARNING TASNIFI VA TO‘PLASH BORASIDA OLIB BORILGAN TADQIQOTLAR 144-147

Xursanov Nurislom Iskandarovich
O‘ZBEK FRAZEOLOGIK BIRLIKLARINING PRAGMATIK TAHLILI 148-154

Umarov Umidjon Akram o‘g‘li
RAMZ AXRETIPLARINING TASNIFLANISHI VA BADIIY TAHLILI 155-159

Облоқулова Шаҳло Асрор қизи
ЗАМОНАВИЙ ЖАҲОН АДАБИЁТИДА ТАОМ ДИСКУРСИ 160-164

Nazarova Lola Maqsadilla qizi
KORPUS LINGVISTIKASI: BNC KORPUSINING FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI 165-170

Umarxonova Dilafruz Murotjonovna
“MARDLIK” VA “QO‘RQOQLIK” KONSEPTLARINING AKSIOLINGVISTIK TAHLILI 171-175

Yunusova Ganjina Rustamovna
NAZMDA YO‘L XRONOTOPINING BADIIY-ESTETIK XUSUSIYATLARI 176-180

Мусаев Файзулло Оманович
АРАБ ДУНЁСИДА “МАСАЛ” ИЛМИНИНГ ВУЖУДГА КЕЛИШИ ВА РИВОЖИ 181-186

Ubaydullayeva Dilafruz Fazliddinovna
INGLIZ VA O‘ZBEK TILIDAGI "ANGER" VA "G‘AZAB " ATAMALARINING ETIMOLOGIK VA LEKSIKOGRAFIK TAHLILI 187-192

Narmuratov Zayniddin Radjabovich
FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR KOMPONENTLARI TAHLILI VA ULARNING STRUKTURAVIY MODELLARI 193-196

Masharipova Nargiza Otaxonovna
TARIXIY-BADIIY ASARLAR TARJIMASIDA DINIY VA TARIXIY SO‘ZLAR TARJIMASI MUAMMOSI 197-201

Икромова Нигина Ойбековна
ПСИХОЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА ЗАГЛАВИЯ ЛИТЕРАТУРНОГО ПРОИЗВЕДЕНИЯ 202-207

Najmiddinova Mehrigul Najmiddin qizi
NEGATIVLIKNI IFODALOVCHI TEXNIKAGA OID TERMINLARNING QIYOSIY TADQIQI (INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARI MISOLIDA) 208-213

Eshniyazova Maysara Beknazarovna
“NAZMUL JAVOHIR” ASARIDA G’OYAVIY BADIIY POETIKA 214-221

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Саидов Акром Акмалович
ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН ЖАЗОНИ ИЖРО ЭТИШ СИЁСАТИ ҲАМДА УНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ 222-230

Raimova Nargiza Doroyevna
TIJORAT MAXFIY MA'LUMOTLARINI HIMOYA QILISH: INTELLEKTUAL MULK HUQUQI SOHASIDAGI QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI 231-237

Умурзақов Жасурбек Қосимжанович
КРИПТО-АКТИВЛАР НОҚОНУНИЙ АЙЛАНМАСИ БИЛАН БОҒЛИҚ ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАР УЧУН ЖАВОБГАРЛИКНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ 238-242

Nurmamatova Noila Doniyorovna
KONSTITUTSIYAVIY SUDLOV ORGANI TOMONIDAN FUQAROLAR VA YURIDIK SHAXSLARNING SHIKOYATINI KO‘RIB CHIQISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 243-248

Muxammadjonov Jasurbek Jaxongir o‘g‘li
FUQAROLARNING TADBIRKORLIK BILAN SHUG‘ULLANISH HUQUQINING XALQARO VA MINTAQAVIY HUQUQIY KAFOLATLARI 249-260

Адилбаев Бекбосын Абатбаевич
ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ВАКИЛЛИК ТУШУНЧАСИ, МОҲИЯТИ ВА ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ 261-267

Турсунбоев Сардор Муроджон ўғли
ПРОКУРАТУРА ОРГАНЛАРИ ТИЗИМИДА ТЕРГОВ ТУЗИЛМАЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ 268-275

Mukumov Bobur
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VA GERMANIYA FEDERATIV RESPUBLIKASIDA TOVAR BELGILARINI HUQUQIY MUHOFAZA QILISH MASALALARI 276-282

Nabiev Firuz Xamidovich
INTELLEKTUAL MULK SOHASIDAGI XALQARO HUQUQIY NORMLARNI O'ZBEKISTON

RESPUBLIKASI QONUNCHILIGIGA IMPLEMENTATSIYA QILISHDA “MOSLASHUVCHANLIK” KONTSEPTSIYASINING O'RNI 283-289

Калимбетов Ерназар
ГРАЖДАНСКИЕ ПРАВА В СФЕРЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА: ПОНЯТИЕ, ВИДЫ И СОДЕРЖАНИЕ В КОНТЕКСТЕ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ 290-297

Ibrohimov Azimjon Abdumo'min o'g'li
KORPORATSIYANI AMALDA BOSHQARUVCHI SHAXSLAR JAVOBGARLIGI 298-306

Ходжаева Ширин
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ РИСКОВ, СВЯЗАННЫХ С ПРЕДДОГОВОРНЫМИ ОТНОШЕНИЯМИ 307-317

Маматкулов Камолиддин Галабаевич
ТАҚИҚЛАНГАН ЭКИНЛАРНИ ЕТИШТИРИШ БИЛАН БОҒЛИҚ ЖИНОЯТЛАРНИ ТЕРГОВ ҚИЛИШДА ИСБОТЛАНУВЧИ ҲОЛАТЛАР ВА УЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ 318-323

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Nazarova Ra’no Sidiq qizi
HUQUQBUZARLIKKA MOYIL BO‘LGAN BOLALARDA O‘Z-O‘ZINI NAZORAT QILISH KO‘NIKMASINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI 324-329

Fayzullayeva Gulchexra Sharipboyevna
UMUMIY O‘RTA TA’LIM MAKTAB O‘QITUVCHISI KASB STANDARTINING MAZMUN TAHLILI 330-341

Hamidova Laylo Kamildjonovna
OLIY PEDAGOGIK TA’LIMDA ARALASH O‘QITISH MODELLARIDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI 342-346

Ajiniyazova Sholpan Saparniyazovna, Uteniyazov Karimbay Kuanishbaevich
MAKTABDA KIMYOVIY MASALALARNI ECHISH BO‘YICHA MASHG‘ULOTLARNI TASHKIL ETISH SHAKILLARI 347-357

Rasulova Dilafruzxon Sharobiddin qizi
GLOBAL PEDAGOGIK SAVODXONLIKNI RIVOJLANTIRISHDA TALABALAR KOMPETENSIYASIGA METODIK YONDASHUVLAR 358-363

Kenjaboyev Sharifjon Shuxrat o'g'li
INDIVIDUAL-KABIY RIVOJLANISH – PEDAGOGLIK KASBI TARBIYASINING AJRALMAS QISMI SIFATIDA 364-369

Jalilov Umidjon Jahongirovich
OG‘IR ATLETIKA MASHQLARINING AMALGA OSHIRISH USLUBIYATI 370-375

Najmiddinova Gulnora Najmiddin qizi
OLIY TA’LIM TIZIMIDA SUN’IY INTELLEKT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMLARI 376-381

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 4 | Issue 7 | 2024
ISSN Online: 2181-1342

Received: 30 June 2024
Accepted: 5 July 2024
Published: 15 July 2024

Article / Original Paper

THE SIGNIFICANCE OF PATRIOTISM AS A SOCIAL-CULTURAL PHENOMENON

Nasrullaev Ravshankhan Sirozhkhanovich
Scientific researcher at Samarkand State Institute of Foreign Languages
rnasrullayev@mail.ru

Abstract. This article emphasizes the relevance of the constructive function of the phenomenon of patriotism in modern globalized society, its significance as a socio-philosophical phenomenon.

Key words: Motherland, patriotism, phenomenon, globalization, constructivism, worldview, idea, feeling.

VATANPARVARLIKNI IJTIMOIY- MADANIY HODISA SIFATIDA AHAMIYATI

Nasrullayev Ravshanxon Sirojxonovich
Samarqand davlat chet tillar instituti tadqiqotchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada bugungi globallashgan jamiyatda vatanparvarlik fenomenining konstruktiv funksiyasining dolzarbligi, uning ijtimoiy-falsafiy hodisa sifatidagi ahamiyati yoritib berilgan

Kalit so'zlar: vatan, vatanparvarlik, fenomen, globallashuv, konstruktivlik, dunyoqarash, g'oya, tuyg'u.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I7Y2024N18

Kirish. Bugungi kunda dunyoda kosmopolitizm (dunyo fuqarosi, vatansizlik), ludomaniya (o'yinbozlik), amoralizm (axloqqa qarshi normalar), nigilizm (an'ana va qadriyatlarni inkor etish), ekzistinsial degradatsiya (inson borlig'ida tanazzul), starizm (shou beznesga ko'r-ko'rona taqlid), vandalizm (moddiy va madaniy yodgorliklarni buzib rohat olish), sadizm (jinsiy zo'ravonlik orqali rohatlanish), xeppining (vahshiyona rohatlanish) kabi diskruktiv jarayonlar, umumiylik stereotiplari, hayotidan qoniqmaslik an'analari jadallashib bormoqda. Ushbu "yangi dunyo"ning tipologik normalari butun dunyo bo'ylab virus kabi tarqalib, insonlar ongi va tafakkurini falajlamoqda. Ushbu destruktiv jarayonlardan mamlakatimizni saqlashning yagona yo'li yoshlarini xalqimizning ijtimoiy-falsafiy va ma'naviy-axloqiy merosini milliy urf-odatlarimiz bilan bilan vaksinatsiya qilishdir. Yangi O'zbekiston taraqqiyotida ham bu tushuncha alohida e'tibor molik bo'lib davlat rahbari Ш Мирзиёев "Butun dunyoda yosh avlodning ongi va qalbi uchun kurash davom etayotgan bugungi kunda biz Markaziy Osiyoning kelajagi bo'lgan yoshlarimizni vatanparvarlik, milliy vaumuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalashimiz lozim" [1.369-b], deydi.

Kosmopolitizm, amoralizm, ludomaniya, niglizm, starizm jarayonlarini jadallashuvi natijasida insonlarning vataniga va o'z oilasiga bo'lgan munosabatlari sezilarli o'zgarib, oila va vatanni saqlab qolishga, himoya qilishga bo'lgan ma'naviy-axloqiy burchlari tanazzulga uchrab

bormoqda. Qolaversa, tarixiy-ijtimoiy jarayonda quyidagi qonuniyat yaqqol koʻzga tashlanmoqda, yaʼni sotsiumda ijtimoiy-gʻoyaviy tahdid qanchalik kuchayib borsa, kishilarda vatanparvarlik shunchalik yorqinroq namoyon boʻlmoqda. Yaʼni vatanparvarlik tuygʻusi shakllangan toifalar vataniga nisbatan ijtimoiy-gʻoyaviy tahdidlar vujudga kelganda, jamiyatning siyosiy tizimidagi oʻzgarishlar boʻlib, davlat ogʻir vaziyatga tushib qolganda, mamlakatni iqtisodiy inqirozlar oʻz domiga tortayotgan pallada barcha muammolarini unutib mushtarak gʻoya atrofida birlashadi, yana bir guruh, vatanparvarlik tuygʻusidan mussavo boʻlganlar yoki soxta vatanparvarlar oʻz ona yurtida yashash qiyinlashgani rukach qilib oʻzga hududlardan (qaerda yashash qulay boʻlsa, oʻsha erni vatan deb bilish) oʻzlariga boshpana topish harakatiga tushadi

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Gʻarb falsafasi dunyosida vatanparvarlikning axloqiy ideallar bilan uygʻunlashuvi, ijtimoiy makondagi interallashuv munosabatlarining maʼnaviy mohiyati umummetodologik tarzda ilm-fan vakillarining eʼtiborini oʻziga tortgan. Jumladan, E.Bernsteyn, S.F.Anisimov, P.L.Berger, G.A.Belov, F.Gegelь, J.Jonston, M.Tomas, J.J.Russo, M.Veber kabilar oʻz asarlarida vatanparvarlikning milliy qadriyatlarda ifodalanishi va yangilanish jarayonidagi nazariy aspketlarini ochib berganlar. Jamiyatning evolyusiyasida vatanparvarlik axloqiy-maʼnaviy hodisa sifatida fuqarolik pozitsiyasi orqali maʼnaviy hayotga kirib borish unsurlarini A.A.Beyli, I.G.Gerder, J.Yeyts, G.P.Martin, M.B.Olkott singari faylasuflar ochib berganlar.

Jamiyatda faol fuqarolik pozitsiyasi orqali vatanparvarlikning ijtimoiy-siyosiy jihatlari, falsafiy va huquqiy yoʻnalishlariga oid masalalar MDHda olib borilgan tadqiqotlarda oʻz aksin topgan. Bunday vatanparvarlikka oid fikrlar N.I.Gubanov, V.V.Ilьin, V.Solovьev, A.G.Volodin, YA.R.Mirskiy, A.Koreshkin, M.Kalashnikov, M.A.Sverdlin kabilarning jamiyatdagi madaniy hodisalarni oʻrganishi bilan bogʻliq.

Oʻzbekistonda vatanparvarlikning yoshlar maʼnaviy kamoloti va milliy gʻururida aks etishi, milliy gʻoya va mafkurada ifodalanishiga qaratilgan tadqiqotlar keyingi yillarda ancha kengaymoqda. Jumladan, E.Bobomuradov, E.T.Kalkanov, R.Samarov, S.Otamuratov, V.Qoʻchqorov, U.Saidov, F.Musaev, A.Ochildiev, ijtimoiy-siyosiy vatanparvarlikka nisbatan yosh avlodning maʼnaviy tarbiyasi va estetik ideallarini kuchaytirish masalalariga eʼtibor qaratganlar.

Muhokama. Har bir oʻsib kelayotgan yosh avlodning qalbida Vatanga daxldorlik va islosmandlik hissi mazmunini kuchaytirish, har bir kishining manfaatlarini yurt manfaatlari bilan uygʻunlashtiish, uni xalq baxt-saodati yoʻlida xizmat qilishga undovchi konstruktiv gʻoyalar bilan boyitish dolzarblashib bormoqda. Jamiyatda yoshlarni vatnparvar qilib tarbiyalashning oliy maqsadi – yangi Oʻzbekistonda yashayotgan barcha fuqarolarning el-yurt kamoli bilan bogʻliq orzu-umidlarini amalga oshirish, ularni umummilliy maqsadlar yoʻlida birlashtirishdir.

Vatanga mehr-muhabbatli boʻlish gʻoyat chidam, gʻoyat yuksak ong talab etuvchi oʻziga xos ilm va buni egallash ham beshikdan boshlanmogʻi va oqibat soʻnggi nafasga qadar davom etmogʻi joiz. Vatanparvarlik Vatanni sevmoqlikni anglatsa, bu ilmni egallagan kishi Vatanga jonini atagan maʼnaviyati takomilga etgan komil inson martabasiga erishgan boʻladi. Mana shunday buyuk shaxs sifatida oʻz yurtining ozodligi uchun kurash olib borgan Najmiddin Kubroni aytishimiz mumkin.

Ijtimoiy hayot turli vaziyatlar va sensitiv ta'sir etuvchi onlarga, daqiqalarga toʻla boʻladi. Ularning qaysi biri inson xatti-harakatlariga ta'sir etadiyu, qaysi birlari ta'sir etmaydi, degan savolga javob topish oson emas. Ammo bir narsa aniq, ijtimoiy hayotdagi voqea-hodisalar inson his- tuygʻulariga ta'sir etmay qolmaydi. Vatanparvarlik goho tasodifiy ta'sirlar mahsuli sifatida ham kelishi mumkin. Inson xarakterida tasodiflar muhim oʻrin egallaydi [2.34-b].. Masalan, etnopsixologik kuzatishlardan ma'lumki, oʻzi tugʻilib oʻsgan yurtdan uzokda ishlayotgan shaxs xalqi, millati haqida haqorotomuz fikr eshitib qolsa, kutilmaganda unda vatanparvarlik, xalqparvarlik tuygʻusi joʻsh uradi, u oʻz xalki, millati sha'nini ximoya qilishga intiladi. U shu paytgacha etnoegoistik kayfiyatga berilgan boʻlishi mumkin, ammo bir turtki boʻldiki, u endi vatanparvarga, xalqparvarga aylandi. Koʻrinib turibdiki, vatanparvarlik tuygʻusi koʻp omilli hodisa, ular turli, goho esa ziddiyatli ta'sirlar ostida shakllanadi.

Vatanparvar – bu oʻz Vatanini sevadigan, xalqiga sodiq, Vatani tarixi bilan faxrlanadigan, har qanday daqiqada oʻz zaminini himoya qilishga tayyor insondir. Kishi vatanparvar boʻlib tugʻilmaydi, vatanparvarlik ijtimoiy makonda tarbiyalanadi. Vatanparvarlik tarbiyasi yoshlarda vatanparvarlik ongini, oʻz Vatani tarixidan gʻururlanish, Vatanga sadoqat tuygʻularini, faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishga qaratilgan tizimli va maqsadli faoliyatdir [3.47-b].. Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash oʻquvchilarda yuksak vatanparvarlik ongini, oʻz Vataniga sadoqat tuygʻusini, Vatan manfaatlarini himoya qilish boʻyicha fuqarolik burchi va konstitutsiyaviy majburiyatlarini bajarishga tayyorlikni shakllantirishga qaratilgan tizimli va maqsadli faoliyatdir. Inson oʻz ona yurti tarixini, oilasi tarixini bilsa, ajdodlari xotirasini e'zozlasa, xalqining madaniy merosini oʻrgansagina haqiqiy vatanparvar shaxs boʻlib shakllanadi.

Vatanparvarlik tuygʻusini ham oʻlchash qiyin ish sifatida har bir shaxsning fidoyiligiga qarab, favqulodda hollarda ulkan xizmati - jasoratiga qarab baho beramiz. Vatanparvarlikning namoyon boʻlish qirralari – fidoyilik va jasorat ijtimoiy faoliyatning barcha turlariga xosdir.

SHunday ekan, Vatanga muhabbat tuygʻusining uchta asosiy komponenti mavjudligini keltirishimiz mumkin.

- gʻamxoʻrlik, ya'ni vatanparvar shaxs oʻzining bor imkoniyati bilan oʻz Vatanini muvaffaqiyatli rivojlantirishga hissa qoʻshish lozim;

- mas'uliyat, ya'ni vatanparvar shaxs oʻz vatanining muammolarini oʻzinikidek his qilishi va shu bilan oʻzining shaxsiy manfaatlarni toʻgʻri muvofiqlashtirish qobiliyatiga ega boʻlishi lozim;

- hurmat-ehtirom, u oʻz vatanini barcha afzalliklari va kamchiliklari bilan uni qanday boʻlsa, shundayligicha qabul qilish va uni yanada yaxshilashga intilishdadir[3.69-b]..

Natijalar. Vatanparvarlik tuygʻusi falsafiy va axloqiy kategoriya sifatida insonlarning bir-birlariga nisbatan munosabatlarida inson hamda uning umuminsoniy qadriyatlarini moddiy, siyosiy, huquqiy madaniyat asosida boshqarib, tartibga soladi, yagona Vatan gʻoyasiga birlashtiradi. Oilaning muqaddasligiga tayangan holda fukarolar qalbida yaratuvchanlik va bunyodkorlik hissi muntazam ravishda oshishiga xizmat qiladi: uchinchidan, mamlakatimizda vatanparvarlik fazilatini yuksaltirish hamda madaniy borliqning asoslarini yaratishda vatanparvarlik tuygʻusi taraqqiyotning ob'ektiv zaruriyati hisoblanadi [4.117-b]..

Vatanparvarlik tuygʻusini substansiyasi va aksidensiyasiga qarab ikki turga boʻlamiz mumkin:

1.Haqiqiy vatanparvar;

2.Soxta vatanparvar;

Haqiqiy vatanparvar quyidagi fazilatlarga ega boʻladi:

- Vatanparvar oʻz vatanining kamchiliklarini koʻradi va bu holni oʻnglash uchun muammoni koʻtaradi hamda echish yoʻlini qidiradi;
- Vatanparvar oʻz mamlakati ahvolini boshqa mamlakatlarga nisbatan tiyraklik bilan taqqoslaydi, boshqalarning yaxshi taraflarini oʻzlashtirish yoʻlini qidiradi;
- Vatanparvar ijtimoiy guruhlarning turfa fikrligi va koʻp qirraligiga intiladi. CHunki fikr erkinligi va jamoaviylikni ragʻbatlantirish yoʻli bilan yurt taraqqiyoti sur'atini oshirish, millat ijodkorlik salohiyatini yuksaltirish, tez rivojlanayotgan mamlakatlar bilan raqobatlashish mumkinligini anglaydi.

Soxta vatanparvar quyidagi fazilatlarga ega boʻladi:

- Soxta vatanparvar kamchiliklarga koʻzini yumadi, vatani haqida yomon oʻyga borishlarini istamaydi. Koʻz yumishning iloji qolmaganida kamchilik va noxushliklar milliy xususiyat ekanligini isbotlashga urinadi;
- Soxta vatanparvar boshqa mamlakatlarning yaxshi-yomon tarafini koʻrgani koʻzi yoʻq. Oʻz vatanining kamchiliginida fazilat sanaydi. Agar uni rad etishsa, milliylik, oʻziga xos taraqqiyot yoʻli kabi tushunchalarni qalqon qiladi;
- Soxta vatanparvar oʻziga yot barcha madaniyat va submadaniyatni rad etadi. U boshqa madaniyatlar bilan aloqa oʻrnatish oʻz madaniyati ildiziga bolta uradi, deb hisoblaydi. Agar dalillari etishmay qolsa, milliylik, oʻziga xos taraqqiyot yoʻli kabi tushunchalarni qalqon qiladi;
- Soxta vatanparvar tashviqotga beriluvchan boʻlib, u rasmiy hukumat manfaatiga mos gʻoyalarni qoʻllaydi va shundan kelib chiqib tafakkur yuritadi. Ijtimoiy guruhlar orasidagi har qanday kelishmovchilikni umumiy yoʻl orqali hal etishga urinishni vatan xoinining fitnasi deya qabul qiladi. Rasmiy hokimiyat targʻib etuvchi gʻoyadan chetlashishni xalqqa qarshi jinoyat hisoblaydi. SHu fikrlari bilan u vatanini totalitarizm va inqilob sari yaqinlashtiradi. Agar dalillari etishmasa, milliylik, tashqi dushmanlar fitnasiga chalgʻimasdan oʻziga xos taraqqiyot yoʻlidan borish kabi tushunchalarni qalqon qiladi;

Xulosa. Vatanparvarlik chuqur e'tiqod mahsuli boʻlganidagina shaxsga ma'naviy qoniqish keltiradi va unda axloqiy yuksaklikni sezib, oʻz ideali bilan faxrlanish tuygʻusini uygʻotadi. CHuqur e'tiqod qat'iy ishonch, Vatan, xalq, millat manfaatlari borligini aniq bilish va ularni himoya qilishga mudom tayyor turish, agar zarur boʻlsa, oʻzining tor shaxsiy ehtiyojlaridan kechib, bor kuchini yurt ravnaqiga sarflashni anglatadi. CHuqur e'tiqodda ilohiylik elementi bor. Bu oʻrinda biz diniy e'tiqodni emas, balki dunyoviy, anglangan va fidoiylikka qurilgan insoniy e'tiqodni nazarda tutamiz.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Мирзиёев Ш.М. Янги Ўзбекистон стратегияси. –Тошкент: O'zbekistion, 2021. –Б. 369.
2. Макаров В.В. Патриотизм как философская проблема. Автореф. ... докт. филос. наук. -М.: 1990. -С. 11.
3. Иброҳимов А., Султонов Х., Жўраев Н. Ватан туйғуси. –Тошкент: Ўзбекистон, 1996. -Б.153.
4. Афлотун. Қонунлар. –Тошкент: Янги аср авлоди, 2002. – Б. 197.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 7 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).